

..

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.V.21.191/2023/5. szám

A tanács tagjai: Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke

Dr. Gyarmathy Judit előadó bíró

Dr. Suba Ildikó bíró

Dr. Tánczos Rita bíró

Dr. Varga Edit bíró

Az I. r. felperes: (Az I. rendű felperes neve)

(Az I. rendű felperes címe)

A II. r. felperes: (A II. rendű felperes neve)

(A II. rendű felperes címe)

Az I. és II. felperes képviselője: Dr. Kende Péter Csaba ügyvéd

(Az I-II. rendű felperesek képviselőjének címe)

Az alperes: (Az alperes neve)

(alperes címe)

Az alperes képviselője: Neszmélyi Ügyvédi Iroda

[Az alperes képviselőjének címe,

ügyintéző: (képviselő neve) ügyvéd]

A per tárgya: Végrendelet érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I. r. és II. r. felperes

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma: Fővárosi Törvényszék

44.Pf.631.379/2023/6.

Az elsőfokú bíróság és a határozat száma: Pesti Központi Kerületi Bíróság

26.P.50.918/2021/66-II.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 44.Pf.631.379/2023/6. számú jogerős ítéletét a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartja;

kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 150.000 (százötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 1.276.834 forint (egymillió-kétszázhetvenhatezer-nyolcszázharmincnégy) forint összegű felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az 1927-ben született (...) (a továbbiakban: örökhagyó) 2004. év végén költözött idősek otthonába annak érdekében, hogy folyamatos gondozásban és orvosi felügyeletben részesülhessen. Ezt megelőzően a korábbi lakását eladta, az otthonban apartmant vásárolt, míg a fennmaradó vételárat a hagyaték részét képező ingatlanba fektette.

[2] Az örökhagyó fizikai és pszichikai állapota folyamatosan romlott, 2015-ben az idősek otthona demens osztályára került, ahol 2017. január 8-án elhunyt.

[3] Az örökhagyó öt végrendeletet készített: 1996. január 27-én, 2002. augusztus 22-én, 2004. november 14-én, 2011. július 18-án és 2013. november 20-án. Az első négy végrendeletet kézzel írta, az utolsó végrendelet írógéppel készült, amelyet közjegyzőhelyettes előtt letétbe helyezett. A harmadik végrendeletben X. Y-t és a felpereseket nevezte meg örököseként, figyelemmel arra a gondozásra és ápolásra, amit tőlük több éven át kapott az idősek otthonába kerülése előtt.

[4] A 2011. július 18-i magánvégrendeletében minden vagyonát az alperesre hagyta, akit végintézkedésében gondviselőként nevezett, és megköszönte neki, hogy nem hagyta magára és éveken át gondoskodott róla. A döntését azzal indokolta, hogy a rokonai nem törődtek vele, így nem is követelhetnek semmit. A 2013. november 20-án kelt magánvégrendeletében szintén az alperest nevezte meg kizárólagos örökösének.

[5] A hagyatékot a közjegyző az alperesnek adta át ideiglenes hatállyal.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[6] Az I-II. rendű felperesek keresetükben kérték, hogy a bíróság állapítsa meg: az örökhagyó 2011. július 18-án és 2013. november 20-án kelt végrendeletei érvénytelenek. Arra hivatkoztak, hogy az örökhagyó mindkét végrendelet megtételekor cselekvőképtelen volt, azaz a végrendeletkezési képessége teljesen hiányzott. Jogalapként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 17. §-át és 18. § (1) bekezdését jelölték meg.

[7] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint az örökhagyó esetében a régi Ptk. 11. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott feltételek fennálltak, és a végrendeletek kapcsán a régi Ptk. 17. §-ában írtak nem valósultak meg. Az örökhagyó állapotromlását 2015. évben jelölte meg.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság a 26.P.55.401/2017/69-I. számú ítéletében a keresetnek helyt adott, és megállapította, hogy a 2011. július 18-án és 2013. november 20-án kelt

végrendeletek érvénytelenek. Az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság a 44.Pf.634.870/2019/5. számú ítéletével helybenhagyta.

[9] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Pfv.I.20.245/2020/6. számú végzésében a másodfokú bíróság ítéletét az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára utasította. Megállapította: az elsőfokú bíróság jogszabályt sértett, amikor az alperes további bizonyítási indítványát elutasította, és mellőzte az örökhagyó egészségügyi iratainak megismerésére irányuló bizonyítási indítványát, továbbá a tárgyalás berekesztését követően benyújtott vizsgálati dokumentációt a bizonyítékok körében nem értékelte. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a feltárt bizonyítékokból nem juthatott arra a következtetésre, hogy az örökhagyó belátási képessége tartósan vagy átmenetileg teljesen hiányzott, és ebből következően a végrendelet érvénytelen. Indoklása szerint a másodfokú bíróság jogszabálysértése abban állt, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és a szakértői véleményt aggálytalannak és megalapozottnak találva azt ítélezése alapjául maga is elfogadta. Megállapította továbbá: a másodfokú bíróság a tényállás felderítésére vonatkozó kötelezettségét is megszegte, amikor a határozathirdetésre elhalasztott tárgyalás berekesztését követően benyújtott okiratot bizonyítékként nem vette figyelembe. Előírta, hogy a megismételt eljárás során az elsőfokú bíróságnak a bizonyítékok körében vizsgálnia kell az alperes által hivatkozott, 2011. évben keletkezett MMSE vizsgálat eredményeit, amelyek függvényében a szakértői vélemény kiegészítése vagy új szakértő kirendelése lehet szükséges. Meghagyta azt is: a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 182. § (3) bekezdésében foglaltakra tekintettel az ellentmondásokat fel kell oldani, ugyanis a 2011. december 15-én végzett MMSE az örökhagyónál 22/30 értéket állapított meg, amely ellentétes a 8. sorszámú szakértői véleményében és a szakértő által a 66. sorszámú jegyzőkönyvben személyesen előadott és megállapított 7-8/30 értékkel. Kötelezte az elsőfokú bíróságot arra is, hogy a szakértői vélemény mellett értékelje azokat a tanúvallomásokat is, amelyek azt igazolják, hogy az örökhagyó állapota 2015. évre romlott, valamint arra, hogy vonja mérlegelési körébe a végrendelkezés körülményeit is.

[10] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott ítéletében megállapította, hogy az örökhagyó 2013. november 20-án kelt magánvégrendelete érvénytelen, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[11] Utalt arra: a perben kirendelt első szakértő valószínűsítette, hogy az örökhagyó a 2011. évben és a 2013. évben kelt végrendelet aláírásakor sem rendelkezett belátási képességgel, míg a megismételt eljárásban kirendelt második szakértő véleménye szerint a rendelkezésre álló orvosi adatok még a valószínűsítés szintjén sem igazolják, hogy az örökhagyó belátási képessége a 2011. évi végrendelet készítésekor teljesen hiányzott.

[12] A beszerzett két szakértői vélemény alapján rámutatott arra, hogy a szakértők azt egyezően állapítják meg: az örökhagyó szellemi hanyatlása nem 2011. évben, hanem jóval előtte indult el, ennek pontos kezdete nem határozható meg a rendelkezésre álló dokumentációk alapján. Kitért arra is: a két szakértő abban a kérdésben is egyetértett, hogy 2011. évben diagnosztizálható szellemi hanyatlás állt fenn az örökhagyónál, de annak mértékét eltérően ítélték meg.

[13] Vizsgálta a demencia öröknyagónál végbemenő folyamatát a tanúvallomások tükrében is. Az idősotthon dolgozóinak tanúvallomásából kiemelte, hogy a 2011. évi végrendelet aláírásakor az öröknyagó jó szellemi és fizikai állapotban volt, míg az öröknyagó rokonainak vallomásából azt, hogy az általuk előadottak 2011. évben a belátási képesség teljes hiányát nem támasztják alá.

[14] A 2011. december 15-én készült MMSE vizsgálat eredményével összefüggésben ez első szakértői vélemény alapján hangsúlyozta: a 22/30-as érték is már kifejezett kognitív funkcióromlást jelez, de ez a teszt csak kifejezetten a demencia követésére szőő vizsgálatra szolgál, azt, hogy még milyen képességek sérültek, tovább kellett volna vizsgálni, ez azonban nem történt meg; míg a megismételt eljárásban kirendelt szakértő is azt emelte ki: ez csak egyetlen vizsgálat, amelynek keletkezési körülményei ismeretlenek.

[15] Következtetése szerint az öröknyagó 2012. júniusi traumatológiai ellátásának dokumentációja és 2013. május 2-ai zárőjelentése a belátási képesség fennállását támasztották alá, ezért a megismételt eljárásban kirendelt – második – szakértő véleményét fogadta el a döntése alapjául. Az e szakértői véleményben foglaltakat, valamint a perben rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokat és tanúvallomásokat együttesen akként értékelte, hogy azok alapján nem lehet azt kijelenteni, hogy az öröknyagónak a 2011. július 18-i végrendelkezés időpontjában az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzott volna, csak azt, hogy az bizonyossággal határos valószínűséggel csökkent volt. Megállapította: az öröknyagó állapota 2011. után folyamatosan romlott, majd a 2013. november 20-án aláírt végrendelet időpontjára elérte azt a súlyosságot, amikor kijelenthető, hogy az öröknyagónak az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben hiányzott, ebből következően pedig ez a végrendelet „semmis” a régi Ptk. 17. § (2) bekezdése alapján.

[16] Az I-II. rendű alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[17] Elsődlegesen kiemelte: az elsőfokú bíróság a Kúria iránymutatását szem előtt tartva egészítettte ki az első szakértői véleményt, azonban a szakvélemény aggályosságát annak kiegészítésével sem lehetett kiküszőbölni. Megítélése szerint ezért az elsőfokú bíróság helytállóan – megfelelően alkalmazva a régi Pp. 182. § (3) bekezdését – jutott arra a meggyőződésre, hogy új szakértő kirendelése szükséges, amely összhangban állt a Kúria döntésével is. Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás során újonnan kirendelt szakértő véleményével kapcsolatban helyesen fejtette ki azt, hogy az a rendelkezésre álló orvosi dokumentumok értékelésén alapul, így a 2013. május 21-i zárőjelentés figyelembe vételével – amely még pszichiátriai szempontból megfelelő állapotot írt le – és azt tekintetbe véve, hogy 2013 novemberében, decemberében már súlyos, igencsak zavart állapotot diagnosztizáltak az öröknyagónál, csupán a 2013. évben keletkezett végrendelet kapcsán állapítható meg bizonyossággal határos valószínűséggel, hogy az öröknyagó belátási képessége kizárt volt.

[18] Mindezek alapján egyetértett azzal: a megismételt eljárásban kirendelt szakértő véleménye az, amire döntést lehetett alapítani. Hangsúlyozta: az elsőfokú bíróság nem választott a szakvélemények között, hanem a két szakértői vélemény kapcsán feltárt különbségeket összevetette, a nem megfelelő első szakértői véleményt a régi Pp. 182. § (3)

bekezdése alapján aggályosnak tekintette, és a szakértői vélemény kritériumainak megfelelő második szakvéleményre alapította az ítéletét.

[19] Ennek megfelelően – okfejtése szerint – az elsőfokú bíróság helytállóan foglalt állást, amikor az I-II. rendű felperesek indítványára nem rendelt ki szakértői testületet a régi Pp. 183. § (2) bekezdés alapján, miután az ott írt feltételek nem álltak fenn, ugyanis rendelkezésre áll egy aggálytalan – a megismételt eljárásban beszerzett – szakvélemény. Kiemelte azt is: az I-II. rendű felperesek nem terjesztettek elő határozott bizonyítási indítványt szakértői testület kirendelésére. A szakértői testület másodfokú eljárásban való kirendelésére nem látott okot, mivel az új szakértő szakvéleménye aggálytalannak minősült.

[20] Megállapította azt is: az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte és mérlegelte a tanúk vallomását, logikus és következetes indokát adta annak, hogy mely tanúvallomást miként fogadott el ítélezése alapjául, a tanúvallomásokat helytállóan vetette egybe a többi bizonyítékkal, az megfelelt a régi Pp. 206. § (1) bekezdésben foglaltaknak.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[21] A jogerős ítélet ellen az I-II. rendű felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérték – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő hatállyal – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

[22] Kifogásolták, hogy az első szakértő személyes meghallgatását követően az alperes indítványára az elsőfokú bíróság a perben új szakértőt rendelt ki úgy, hogy nem adta indokát annak, hogy a korábbi szakértői vélemény milyen olyan hibában szenved, amely indokolja az új szakértő kirendelését. Ennek okán – érveltek – az új szakértő elsőfokú bíróság általi kirendelése is jogszabályellenesen történt, mivel annak nem álltak fenn a régi Pp. 182. § (3) bekezdésében írt előfeltételei.

[23] Sérelmezték azt is, hogy az új szakértői vélemény nagyobb részt a periratok szó szerinti idézését, az ezt követő összefoglalás pedig az orvosi iratok lényegének összefoglalását tartalmazza, és az új szakértő – az orvosi iratok hiányában – a 2011-es végrendelet időpontjában fennálló belátási képesség tekintetében nem kívánt egyértelműen állást foglalni.

[24] Kifejtették: a szakértők két lényegesnek tűnő rész kérdésben eltérő álláspontot képviseltek. Az egyik ilyen – értékelésük szerint – az, hogy az örökhagyónál rekonstruálható kórlefolyást az első szakértő a folyamatosan romló folyamatnak (javulás vagy hullámlás nincs) írja le, míg a megismételt eljárásban kirendelt szakértő véleménye szerint a betegség hullámló lefolyású. A másik lényeges eltérésnek tartották, hogy az első szakértő véleménye szerint a rendelkezésre álló orvosi adatok és az általános kórlefolyás alapján akkor is megítélhető pontosan az örökhagyónak a 2011-es végrendelet megtételének időpontjában fennálló belátási képessége, ha nincsenek ahhoz az időszakhoz nagyon közel álló orvosi iratok, míg a megismételt eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye szerint erre nincs lehetőség. Érvelésük szerint ezek és a perben eldöntendő főkérdésben jelentkező eltérés

továbbra is megalapozza a régi Pp. 182. § (3) bekezdése szerinti eljárást, amely szerint amennyiben a szakvélemények egymással ellentétben állónak látszanak, azok feloldása szükséges. Különösen indokoltnak látták ezt arra tekintettel, hogy a megismételt eljárásban kirendelt szakértő szerint lehetséges, hogy az első szakértő megállapításai helytállóak.

[25] Állították, hogy az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásának [53] pontja szerint azzal próbálta az ellentmondást feloldani, hogy kifejtette: meglátása szerint a második szakértő szakmai álláspontját támasztják alá a perben rendelkezésre álló egyéb bizonyítékok is, ezzel pedig „választott” a szakértői vélemények közül, és olyan kérdésben döntött, amiben nincs szakértelme, így megsértette a régi Pp. 177. § (1) bekezdését. Álláspontjuk szerint az ellentétes szakértői vélemények közötti ellentmondás feloldása kizárólag a szakértői bizonyítás keretében lehetséges, és mivel azt a szakértők meghallgatása sem oldotta fel, a szakkérdés eldöntésére szakértői testületet kell kirendelni a régi Pp. 183. § (2) bekezdése értelmében.

[26] Utaltak arra, hogy az első szakértői vélemény kapcsán a másodfokú bíróság arra a következtésre is jutott, hogy az nem felelt meg a régi Pp. 182. § (3) bekezdésében foglaltaknak, majd ezzel ellenkezőleg azt is állította, hogy hiányos volt, és ellentétben állt más szakértői véleménnyel, amely önellentmondást tartalmazó indokolás már önmagában is megalapozza a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértését. Ugyancsak az indokolási kötelezettség megsértését eredményezi szerintük az a megállapítás, hogy csak a megismételt eljárásban kirendelt szakértő véleménye alapult orvosi iratok kiértékelésén, továbbá a másodfokú bíróságnak a szakértői testület kirendelésére tett bizonyítási indítvány előterjesztésének körülményei tekintetében tett megállapításai is.

[27] Kifogásolták mind az elsőfokú bíróságnak az általuk indítványozott szakértői testület kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítvány indokolás nélküli mellőzését, mind a másodfokú bíróságnak az erre vonatkozó bizonyítási indítványukat elutasító döntését, amelyeket külön-külön is jogszabálysértőnek tartottak. Értékelésük szerint az elsőfokú bíróság eljárási jogszabálysértése lényeges, amely a régi Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti döntést is megalapozta volna. Ezzel egyúttal a régi Pp. 253. § (1), (2) és (3) bekezdésének sérelmét is megvalósultnak látták.

[28] Érvelésük szerint azzal, hogy a másodfokú bíróság az indítványuk ellenére nem rendelkezett a szakértői testület kirendeléséről, a régi Pp. 249. § (2) bekezdését, egyben a régi Pp. 239. §-át is megsértette, valamint az az alapján alkalmazható elsőfokú szakértői bizonyításra vonatkozó eljárási szabályokat [rég Pp. 177. § (1) bekezdés, 183. § (1), (2) bekezdés], amely szakértői bizonyítás a Kúria 1/2014. (VI. 30.) számú PK véleménnyel összhangban fogantatosítható lett volna másodfokú eljárásban is.

[29] Mindezekkel – állították – a másodfokú bíróság nemcsak az elsőfokon eljáró bíróság által is megsértett régi Pp. 3. § (3) és (4) bekezdését, 177. § (1) bekezdését, 182. § (3) bekezdését, 183. § (1) és (2) bekezdését, 206. § (1) bekezdését és 221. § (1) bekezdését, hanem a 239. §-t, a 249. § (2) bekezdését, 252. § (2) és (3) bekezdését, valamint a 253. § (1), (2) és (3) bekezdését is megsértette.

[30] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte, arra hivatkozással, hogy a jogerős ítéletben foglaltak a felülvizsgálati kérelemben írt jogszabályok egyikét sem sértik.

[31] Kiemelte: bár a régi Pp. 177. § (1) bekezdése alapján rendszerint egy szakértőt kell alkalmaznia a bíróságnak, mivel az első szakértő a kiegészítés és a személyes meghallgatást követően sem adott aggálytalan szakvéleményt, a bíróságnak rendelkeznie kellett újabb szakértő kirendeléséről. Ez az új szakvélemény megítélése szerint megfelelt a szakmai szabályoknak, a Kúria végzésében foglaltakra is kiterjedt, így már nem volt szükséges további bizonyítási eljárás lefolytatása, és nem volt indokolt a régi Pp. 183. § (2) bekezdése szerint szakértői testület kirendelése.

[32] Rámutatott: a másodfokú bíróság is úgy értékelte, jelen ügyben az elsőfokú eljárásban nem két szakértői vélemény volt, amelyek között fel kell oldani az ellentétet, hanem a megismételt eljárásban kirendelt szakértő véleménye aggálytalan, nem homályos, a Kúria végzésében foglalt előírásoknak megfelel. Hangsúlyozta azt is: a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság megállapításaiból is azt a következtetést vonta le, hogy a nem megfelelő első szakértői véleményt az elsőfokú bíróság a régi Pp. 182. § (3) bekezdése alapján aggályosnak tekintette, és a szakértői vélemény kritériumainak megfelelő újonnan kirendelt szakértő véleményére alapította az ítéletét.

A Kúria döntése és jogi indokai

[33] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[34] A Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárás mint rendkívüli perorvoslati eljárás során a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között, a kérelemben támadott rendelkezések vonatkozásában bírálhatta felül.

[35] A régi Pp. 270. § (2) bekezdésének és 275. § (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja valamely anyagi jogi vagy – ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van – eljárási szabálysértés.

[36] Az I-II. rendű felperesek a felülvizsgálati kérelemben – eljárási jogszabálysértésre hivatkozással – kizárólag a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték. A Kúria következetes gyakorlata szerint elfogadható és alkalmas az érdemi elbírálásra az a – tartalmi követelményeknek egyébként megfelelő – felülvizsgálati kérelem is, amely kizárólag a jogerős határozat hatályon kívül helyezésére és az első- vagy másodfokú eljárás megismétlésére irányuló kérelmet tartalmaz. [Kúria Pfv.VI.21.280/2018/8., Pfv.VI.21.104/2020/5., 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 5. pont utolsó fordulata és az ahhoz fűzött indokolás].

[37] Ebben az esetben azonban a Kúria a régi Pp. 275. § (3) bekezdés és a (4) bekezdés utolsó fordulata alapján kizárólag azt vizsgálhatta, hogy történt-e a hivatkozott, a jogerős

ítélet hatályon kívül helyezését és az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását megalapozó eljárási szabálysértés (Kúria Pfv.VII.20.545/2023/10.). Ezt a Kúria a következők szerint végezte el.

[38] A Kúria mindenekelőtt kiemeli: a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti perben az örökhagyó belátási képességének hiányára – ami tartalmilag az örökhagyó végintézkedési képességének a hiányát jelenti – alapítottnak a végrendelet érvénytelenségét csak akkor lehet megállapítani, ha az örökhagyó végintézkedés időpontjában fennálló úgynevezett állapot-cselekvőképtelensége minden kétséget kizáró módon bizonyított. Az örökhagyó cselekvőképtelenségét tehát egyértelmű és kategorikus szakértői vélemény alapján lehet megállapítani (Kúria Pfv.I.21.454/2012/4., Pfv.I.20.149/2013/5., Pfv.I.20.180/2018/14.).

[39] A felülvizsgálati kérelemben hivatkozottak szerint a szakértői vélemények között lényeges kérdésben ellentmondás van, amelynek feloldása kizárólag a szakértői bizonyítás keretében lehetséges, a régi Pp. 182. § (3) bekezdésében foglaltak megfelelő alkalmazásával. Mivel a szakértők meghallgatása sem vezetett eredményre, az ügyben eljáró bíróságoknak a szakkérdésnek az eldöntésére szakértői testületet kellett volna kirendelniük a régi Pp. 183. § (2) bekezdése értelmében.

[40] A régi Pp. 183. § (2) bekezdése alapján a bíróság szakértői testület kirendeléséről két feltétel együttes fennállása esetén dönthet: egyrészt, ha a perben felmerülő szakkérdésben két egymástól független szakvélemény áll rendelkezésre, és a közöttük fennálló ellentmondás a régi Pp. 182. § alapján, a kirendelt szakértők személyes meghallgatása során sem tisztázható.

[41] A Kúria rámutat: az adott ügyben az nem volt vitás, hogy az örökhagyó szenvedett-e demenciában, de a szakértői vélemények abban különböztek, hogy az milyen mértékű és annak lefolyása milyen intenzitású volt, továbbá abban a lényeges kérdésben, hogy 2011-ben, a felülvizsgálat tárgyává tett végintézkedése megtételekor már teljes mértékben cselekvőképtelen volt-e, avagy sem.

[42] Az elsőfokú bíróság a fentiek tisztázása érdekében a megismételt eljárásban a Kúria Pfv.I.20.245/2020/6. számú végzésében foglalt előírásokat teljesítette: az alperes által hivatkozott, 2011. évben keletkezett MMSE eredménye alapján a szakértői vélemény kiegészítését rendelte el, emellett értékelte azokat a tanúvallomásokat is, amelyek azt igazolják, hogy az örökhagyó állapota 2015. évre romlott, valamint mérlegelési körébe vonta a végrendeletkezés körülményeit is. Ennek megfelelően hívta fel az elsőként kirendelt szakértőt a szakvélemény kiegészítésére; a szakértőt meghallgatta, majd miután ezt követően is hiányosnak találta a szakvéleményét, az alperes indítványára új szakértő kirendeléséről döntött.

[43] A régi Pp. 182. § (3) bekezdése alapján más szakértő kirendelését az teheti indokolttá, ha megállapítható, hogy nyomatékos kétség fér a már rendelkezésre álló szakvéleményhez (Kúria Pfv.I.21.017/2022/16.). Ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a szakvélemény teljes, ellentmondást nem tartalmaz, akkor újabb szakértő kirendelésére nincs szükség (Kúria Pfv.II.20.343/2022/9.).

[44] A fentiekből következően, amennyiben a bíróság a szakvéleményt homályosnak, hiányosnak vagy ellentmondásosnak értékeli, a régi Pp. 182. § (3) bekezdése lehetőséget teremt arra, hogy erre irányuló indítvány esetén más szakértőt rendeljen ki. Ezt követően, a két egymástól független szakértő véleménye alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a szakvélemények között fennáll-e olyan ellentmondás, amely tisztázásra szorul, és amely alapot adhat a régi Pp. 183. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával szakértői testület kirendelésére. A Kúria rámutat arra is: a régi Pp. 183. § (2) bekezdése – annak megfelelő értelmezésével – nem kötelezettséget, hanem lehetőséget jelent a bíróság számára a szakértői testület kirendelésére.

[45] Ebben a körben a másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá: az elsőfokú bíróság a két szakértői vélemény kapcsán azt vezette le, hogy – szemben a korábban kirendelt szakértő véleményével – miért tekinti aggálytalannak az újonnan kirendelt szakértő véleményét, ami egyúttal kizárja az ellentmondás fennállását, és szükségtelenné teszi a szakértői testület kirendelését. A másodfokú bíróság emellett megfelelően értékelte az elsőfokú bíróságnak az elsőként kirendelt szakértő véleményével kapcsolatos álláspontját is akként, hogy a szakértő véleményét aggályossá teszi: a 2011-es végrendelet kapcsán nem állt rendelkezésre olyan pszichiátriai vizsgálati lelet, illetve vélemény, amely az örökhagyó kizárt belátási képességét alátámasztotta volna, a szakértő mégis a betegség természetes kórlefolyásának vélelmezése útján jutott erre a megállapításra.

[46] A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság okfejtésével abban a tekintetben is: az elsőfokú bíróság – az újonnan kirendelt szakértő véleményét a tanúvallomásokkal együtt értékelve – helyesen járt el, amikor úgy ítélte meg, hogy a bizonyosság erejével nem lehet megállapítani, hogy az örökhagyó 2011. július 18-án teljes mértékben cselekvőképtelen volt, ezt a per egyéb adatai sem erősítették meg.

[47] A fent kifejtettek szerint a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti perben a törvényes örökös I-II. rendű felpereseknek kellett bizonyítaniuk az örökhagyónak a végintézkedés időpontjában fennálló ún. állapot-cselekvőképtelenségét, azaz a végrendelkezési képessége hiányát. Tekintettel arra, hogy a 2011. évi végintézkedés időpontjában az örökhagyó belátási képességének teljes hiánya minden kétséget kizáró módon nem bizonyított, az örökhagyó végrendelete ebből az okból nem lehet érvénytelen.

[48] Az I-II. rendű felperesek a fentiekben túlmenően sérelmezték a régi Pp. 3. § (3) és (4) bekezdésének megsértését is. A felülvizsgálati eljárásra vonatkozó, az előzőekben hivatkozott szigorú eljárási szabályokból következik, hogy a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a régi Pp. 270. § (2) bekezdésében írt együttes törvényes feltételeknek – a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése – akkor tesz eleget, ha egyrészt konkrétan megjelöli a megsértett jogszabályhelyet, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre vonatkozó hivatkozása indokait is ismerteti [1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 6. pont]. A Kúria következetes joggyakorlata szerint ezért csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében e tartalmi követelmények maradéktalanul teljesülnek (Pfv.V.20.301/2015/6. - megjelent: BH2015. 307., Pfv.I.20.259/2019/6., Pfv.II.20.343/2022/9., Pfv.V.20.805/2023/5.).

[49] Az I-II. rendű felperesek az előzőekben ismertetett kifogásaik tekintetében adósak maradtak a jogszabálysértés tartalmi kifejtésével. Ezek a hiányosságok a felülvizsgálati kérelemben foglaltak érdemi vizsgálatát – ebben a körben, azaz e hivatkozások tekintetében – nem tették lehetővé.

[50] Úgyszintén nem volt vizsgálható az elsőfokú bíróság felülvizsgálati kérelemben állított jogszabálysértése, mivel felülvizsgálatnak a régi Pp. 270. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítélet ellen van helye.

[51] Az I-II. rendű felperesek a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértésével összefüggésben sem adták elő, hogy az ügy érdemi elbírálására az mennyiben hatott ki. Mindazonáltal a jogerős ítélet a kifogásolt részeiben nem ütközik a régi Pp. 221. § (1) bekezdésébe, mivel a másodfokú bíróság – a sérelmezett elírás ellenére – egyértelműen állást foglalt az elsőként kirendelt szakértő véleményéről, míg az újonnan kirendelt szakértő véleményéből nem az orvosi iratok vizsgálatát, hanem azt emelte ki: a szakértő nem vette figyelembe, hogy az örökhagyó mentális állapotát 2011. évben nem vizsgálták.

[52] A kifejtettekre tekintettel az I-II. rendű felperesek által megjelölt okból a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére, vagyis új eljárás elrendelésére alapot adó ok nem áll fenn, a Kúria azt a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[53] Az I-II. rendű felperesek az eredménytelen felülvizsgálati kérelem következtében kötelesek az alperes jogi képviseleti díjából álló eljárási költségének megfizetésére a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint. Ennek összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján határozta meg.

[54] A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az I-II. rendű felperesek személyes költségmentességére tekintettel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

[55] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2024. május 15.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Gyarmathy Judit s.k. előadó bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró, Dr. Varga Edit s.k. bíró